

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostor: 2637 S. Lawndale av.
Office of publication: 2637 So. Lawndale ave.
Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XII. Cena lista je \$4.00 Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., torek, 4. marca (March 4) 1919. Subscription \$4.00 Yearly STEV.—NUMBER 52.
Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PROBLEM TRGOVSKEGA BRODOVJA SE NI REŠEN

DELAVCI IN PODJETNIKI NIŠO EDINI GLEDE TEGA VPRAŠANJA.

Amerika potrebuje za razvoj trgovine močno trgovsko brodogradnjo.

Washington, D. C. — Kongres bi prav hitro rešil problem trgovske brodogradnje, da ne delajo privatni interesi vsakovrstnih ovr, Amerika ima danes veliko trgovsko brodogradnjo, ki lahko služi ameriški trgovini in jo razširi po širnem svetu. Parobrodne družbe in drugi privatni interesi žele, da vlada prodaja ladje privatnim podjetnikom, medtem ko priporočajo strokovno organizirani delavci, da vlada sama obratuje ladje. Delavci pravijo: "Vlada je zgradila ladje, torej so bile zgrajene za ljudsko denarjem. Privatni interesi ne bodo nikdar ponudili zanje istega denarja, ki so ga vredne, ampak bodo skušali dobiti jih po hačatelni ceni. Taka kupčija pa pomeni izgubo za ljudstvo. "Že zdaj se slišijo v podjetniških krogih glasovi, ki pravijo, da so bile ladje zgrajene ob času, ko je material imel najvišjo ceno, radi tega se ne more govoriti o tem, da bi bile ladje naprodaj po vrednosti, ki so jo imele, ko je bil obrat zvezan s prevelikimi troški za vlado. Na take ugovore odgovarjajo strokovno organizirani delavci, da se privatnim podjetnikom zdi cena previsoka, da naj ne silijo v kupčijo, ker jim ladji nihče ne ponuja naprodaj. Vlada je dokazala z železnicami, da je zmogljiva obratovati industrijski obrat kot privatni podjetnik. Z visokimi obratnimi troški je pa ravno narobe. Kadar je obrat urejen, se troški znižajo, zanemarljivega podjetja pa nihče ne more obratovati z nizkimi troški, če ga ne obratuje na kak način, da ne da nič, v kakšnem stanju se nahaja obrat, stroji, orodje in druga obratna sredstva, temveč gleda le na to, da obrat nosi velik dobiček.

Delavci in uslužbeni so mnogo boljše plačani v vladni službi kot v privatni. V privatnih podjetjih prejemanje ravnatelj in drugi višji uradniki izredno visoke plače, medtem ko plačujejo navadne delavce tako nizko, da žive s svojimi družinami v večnem pomanjkanju.

Ameriška republika je nekoč imela veliko trgovsko brodogradnjo, ki je pa bilo pred vstopom v svetovno vojno tako majhna, da ni igrala v svetovni trgovini nobene vloge. To brodogradnjo je bilo v privatnih rokah in privatni podjetniki so imeli lepo priliko, da dokazujejo, kaj znajo. In to so tudi pokazali. Mesto, da so brodogradnjo razvili, kajti za razvoj so ležali vsi pogoji na roki, so šli pa rakovo pot. Ali naj ameriško ljudstvo še enkrat zapušta privatnim podjetnikom? Paletni ljudje pravijo ne. Če bi bili privatni podjetniki razvili trgovsko brodogradnjo v predvojnem času, bi vladi ne bilo treba graditi trgovskih ladij v tako velikem številu, da je lahko ugnala nemške potapljače in tako izvojevala zaupanje nad avtokracijo centralnih sil.

MORILEC PRIJET.

Pittsburgh, Pa. — Okrajni detektiv Brown, Požeja in Charles Koehler so prijeli 32-letnega Josepha Kobala, obožčenega, da je napadel in umoril 26-letno mrs. Ano Rašol.

Ko je Rašolova umirala v bolnišnici v McKeesportu, se je Kobal pripravil, da pobegne. Obliči si je brke in težko oborožil, da se lahko postavi v bran, če naleti na oblastvene organe. Tudi ta zvižgala mu ni pomagala, kajti detektiv so ga spoznali po fotografirani sliki in ga prijeli s tako hitrostjo, da se ni mogel poslužiti orožja. Zločin je baje priznal. Brau, šefu okrajnih detektivov.

PROHIBICIJA POVZROČA NAJČUDNEJŠE POJAVE.

V WASHINGTONU SO SE PRIVATNIKI ZALOŽILI Z OPOJNO PIJAČO.

Delavstvo organizira svoje moči proti prohibiciji.

Washington, D. C. — Distrikt Kolumbije je postal "suh", kot Sahara, ko je bil podpisan davčni zakon. Nova postava prepoveduje uvažanje opojnih pijač pod kaznijo. Če ujamemo grešnika, ki uvaža opojne pijače, plača \$1,000 denarne globe ali pa sedi šest mesecev v zaporu. Sodišče ga lahko obsodi tudi na oboje kazni. Uvoz opojnih pijač je dovoljen le v verske, zdravniške, znanstvene in mehanične namene.

Preden je postala postala pravomočna, so uvažali opojne pijače v Washington. Očividci trdijo, da so se zadnja dva dni drenjali avtomobili, naloženi z opojno pijačo na cesti, ki vodi iz Baltimoreja v Washington. Vrsta teh avtomobilov je bila baje dolga štiri-deset milj, poleg so pa uvažali opojne pijače še po železnici, da napravijo velike zaloge in se preskrbe z opojnimi pijačami za dobo "suše".

Nekateri Washingtončane so napravili tako velike zaloge, da so za več let preskrbljeni z opojnimi pijačami.

Prohibicionisti so gledali s hudimi očmi na te zaloge. Najrajše bi ustavili dovoz opojnih pijač v mesto, kar seveda ni šlo. Skušali so predložiti še eno predlogo, ki naj bi določila, koliko opojne pijače sme imeti vsakdo doma. Tudi življenje kongresa je bilo prekratko, da bi bila taka predloga sprejeta.

Protiprohibicionistično gibanje se čimdalje bolj širi, vedno več ljudi nosi znake z napisom: "Če ne bo piva, ne homo delati." To gibanje je posebno razvito med delavci, ker bo prohibicija vrgla par sto tisoč delavcev na cesto. Za delavce je prohibicija tudi krušno vprašanje. Mnogi delavci pa pravijo, da se po sklenjenem miru vrnejo v Evropo, kjer jim ne bo nihče prepovedal piti vino in pivo. Če se to zgodi, bo Ameriki primanjkovalo delavcev za dela, ki so jih do sedaj izvrševali tujezemski delavci. Tako zna prohibicija povzročiti deželi še veliko izgubo.

"Centralna združena unija" v New Yorku je sprejela resolucijo, s katero apelira na delavstvo v vsej deželi, da pošlje delegata na konvencijo v Atlantic City, ki se vrši v juniju. Na dnevni red pride splošen štrajk proti prohibiciji.

Eksekutiva "Delavskega sveta" v San Francisku je sprejela resolucijo, v kateri izreka svojo opozicijo p roti prohibiciji in apelira na ljudstvo, da pri splošnem glasovanju porazi prohibicionistični dodatek k zvezni ustavi. Sprejela je tudi resolucijo, v kateri odobrava ligo narodov.

POLICIJA BO VAROVALA KONZUMENTE.

Chicago, Ill. — Policijski šef Garrity je naročil policajem, da aretirajo vsakega, ki pride tiritati račun za plin, ako se ne izkaže, da je uslužbenec plinske družbe. Skozi tedne prihajajo h konzumentom ljudje, ki pravijo, da so nastavljeni plinske družbe in ki zahtevajo od strank denar. Če se stranka upira in noče plačati računa, ji zagroze, da ji zapro plin.

Policijski šef ni izdal le odredbe, da policaji aretirajo vsakega sleparja, ampak je tudi naročil, da policaji ne dovolijo zapreti plina na nobenem domu, v prodajalni ali kje drugje, če se je stranka pri ožila radi previsokega računa. Če pravi uslužbenec poskusijo zapreti plin, tedaj naj policaji zaprejo naznan dogodek departmanta za javno službo.

PREDSEDNIK JE POMILOSTIL TRI NA SMRT OBDOJENE VOJAKE.

V ENEM SLUČAJU JE IZREKEL POPOLNO POMILOŠČENJE.

Detalji o prestopkih niso znani vojnemu tajniku.

Washington, D. C. — Vojni departament poroča, da je predsednik pomilostil tri na smrt obsojene vojake.

Nicholas Locassle, prostak četrtega trenskega bataljona, je bil obsojen v Camp Greenleafu, Ga., na smrt, ker ni hotel obleči vojaške uniforme. Dve tretjini vojnega sodišča sta glasovali za smrtno kazn. Generalni major Sharpe, poveljnik jugovzhodnega departmanta, je priporočil, da se kazni spremeni v nečasten odpust iz armade in pet in dvajset let ječe. Predsednik je znižal jetniško kazn na petnajst let ječe.

Benjamin Breger in Herman D. Kaplan, prostaka pri oskrbnem zboru, sta bila v Camp Funstonu, Kans., obsojena na smrt, ker nista hotela obleči uniforme in vršiti kakršnekoli nebojevnih služb v armadi. Za smrtno kazn sta glasovali dve tretjini vojnega sodišča. Generalni major Leonard Wood, poveljnik Camp Funstona, je priporočil, da se kazni spremeni v nečasten odpust iz armade in pet in dvajset let ječe. Predsednik je odredil, da se kazni črta in da vojaka opravlja službo.

Vojni tajnik Baker je dejal, da nima detaljiranih poročil o prestopkih vojakov in radi tega ne more povedati zakaj se ni v obeh slučajih ravnalo enako. Vsako obsojbo je pregledal vrhovni armadni auditor in pomiloščenje se je najbrž izvršilo po njegovem nasvetu.

TAT SE JE DAL PLAČATI ZA SVOJE DELO.

Chicago, Ill. — Mrs. F. A. Lagorio, žena nekega znanega zdravnika, se je po obedu vdala raznim mislim, ko je nenadoma zapel električni zvonec. Zdravnikova žena je odprla in pred njo je stal tujec, s torbico orodja v roki, ki se je vljudno priklonil. Vedel je, da je električar in da ga je poslala Commonwealth Edison kompanija, da izvrši potrebna popravila.

Po kratkem molku je zdravnikova soproga povedala, da je treba izvršiti dve popravili: v kuhinji in spalnici. Električar je delal pridno tri ure, dal ji je račun za \$9.50 in se poslovil zopet tako vljudno, kot je prišel.

Drugi dan je bila zdravnikova žena povabljena na neko družabno afero. Pri bogatih "damah" je vnavajdi, da ob taki priliki nataknejo nase ves nakit, ki ga imajo doma, ker si domišljajo, da so bolj lepe in mlade. Sicer je ta navada doma pri divjakih, ki ne vedo, kaj pomeni beseda civilizacija, toda naše bogate "dame" se odjenjajo od nje, dasiravno bi bile pravhudo in užaljane, če bi jim kdo v obraz povedal, da posnemajo šege in navade žen divjih rodov, ki se prebivajo v afriški džungli. In ker so take šege nekakšen železen zakon za bogate "dame", ni bila zdravnikova soproga izjema. Šla je po ovratničo, vredno \$10,000, da se nakiti z njo in bliski pri družabni aferi. Ali ojoj, skrinjica je bila prazna, kajti ovratnico je s sabo odnesel pridni električar.

ŽELEZNIŠKA NEZGODA; DVA MRTVA IN 13 RANJENIH.

Norwood, Mich. — Osočni vlak šte. 12 je na Minneapolis & St. Louis železnici zavozil v življenjski vlak, ki je obličal v snegu. Dve osebi sta mrtvi in 13 je ranjenih. Žrtev so se vozile v vozu za železniško osebo. Na osobnem vlaknu ni bil nihče ranjen.

PREDSEDNIK WILSON SE VRNE TAKOJ NA MIROVNO KONFERENCO.

PO SVOJEM POVRATKU PREDLOŽI LIGO NARODOV LJUDSTVU V ODOBRENJE.

Ljudska večina se že zdaj strinja z njim in ligo narodov.

Washington, D. C. — V kongresnih krogih govore, da je znan načrt predsednika Wilsona, da dobi odobrenje ustave lige narodov v Združenih državah.

Predsednik Wilson pohiti v Pariz, ker je baje dobil poročilo, da bo zborovanje zastopnikov na konferenci kmalu končano in da se pogodba predloži nemškimi zastopnikom v podpis že okoli 25. aprila.

Mr. Wilson se namerava vrniti v Združene države zgodaj v maju. S sabo prinese mirovno pogodbo, v kateri je tudi vključena liga narodov. Predsednik bo po povratku vpriporil veliko propagando med ameriškim ljudstvom, da se izreče za ligo narodov. Najbrž bo sam govoril na mnogih shodih, da prepriča ljudstvo o potrebi lige.

Bivši predsednik Wm. Howard Taft bo predsedniku pomagal pri izvedbi tega načrta in kadar bo načrt došel, se prične veliko nestrankarsko gibanje med ljudstvom, da odobri ligo narodov.

Ljudstvo je že do sedaj večkrat izrazilo na jasn način, da se strinja s predsednikom glede lige narodov. Večje strokovne in politične delavske organizacije so sprejele resolucije, v katerih se odločno izreka za ligo narodov. To so izvršile tudi farmerske organizacije. Ljudsko večino pa tvorijo delavci in farmarji in za tega del se lahko piše in reče, da se večina ameriškega ljudstva strinja s predsednikom Wilsonom.

Največji nasprotniki lige narodov so v onih krogih, ki nasprotujejo delavskim interesom in zagovarjajo gotove privatne koristi.

Če bo predsednik stopil pred ljudstvo, da izve ljudsko mnenje o ligi narodov, se bo prepričal, da je ljudstvo z njim in da vidi v ligi narodov garancijo za trajen in pravičen mir.

BANDITJE SO UPLENILI 5,000 DOLARJEV.

Chicago, Ill. — Salunar John Woods je v družbi William Briana dvignil pet tisoč dolarjev na Kasperjevi banki, da lahko izmenja čke uslužbenem American Car & Foundry kompanije. Na vogalu Dva in dvajsete ulice in Pauline ceste sta zapustila voz ulične železnice. Komaj sta stopila z voza, so jima zaprli pot trije banditje. Šest čevljev visok bandit je sunil Woodsa s samokresom v rebra in mu ukazal: "Roke kviško, če ne, ti izpišem možgane!" Dva druga bandita sta pa napadla Briana, ki je potegnil samokres in nanju ustrelil. Bandit, ki je imel na sebi vojaški plašč, je udaril v tem trenutku Briana po glavi, da se je zgrudil na tla. Eden banditov je bil zadet. Brian je oddal še par strelav na bandita v vojaškem plašču, ki pa niso zadeli. Medtem je orjaški bandit podel salunarija na tla in mu pokleknil na prsi. Iztrgal mu je denar iz notranjega žepa, potem je pa pomagal banditu v vojaškem plašču nesi ranjenega bandita na avtomobil. Roparji so pogrnali avtomobil v dir, Brian je pa oddal za njimi še par strelav, ki so zgrešili cilj.

VREME.

Danes popoldne hladnejše; južozapadni vetrovi se spremenijo v severozapadne.
Solnčni vzhod ob 6:22 a. m.; solnčni zahod ob 6:42 p. m.

SITUACIJA V NEMČIJI JE KRITIČNA.

Ebertovi vladi se majojo tla pod nogami.

Moč radikalnih elementov narašča.

London, 3. marca. — Časnikarski poročevalci v Berlinu poročajo semkaj, da je nemška vlada pred največjo krizo. Brzojavke se glase, da se vlada lahko zruši vsak trenotek.

Konference med delavskimi svetovi in člani vlade se imajo vršiti takoj. Izdan je bil manifest močne vsebine.

Berlin, 3. marca. — Zborovanje pruskega deželnega zbora, ki je imelo prijeti v torek, je odloženo za nedoločen čas.

Rekli so, da so odložitev zakrile slabe transportne razmere. V resnici je pa odložitev povzročil napovedani splošni štrajk, ki je imel prijeti kot protest proti zborovanju.

Protisocialistični elementi so organizirali svojo organizacijo in jo krtili "meščanski svet". Ta organizacija skuša ožviti gibanje proti štrajkaškim delavcem, kot se je to zgodilo na Lipskem.

Zapovedujoči general je apeliral na meščane, da mu pomagajo napraviti red.

Noč je potekla mirno. "Rdeča prastava", glasilu špartakovec, je zainesla vest, da je zapovedujoči general zagrozil, da razborežvete, če ostanejo nevtalne ali simpatizirajo s štrajkarji. Pretil je vojakom, da ne bodo prejeli mezde in hrane, če ne bodo ubogali svojih oficirjev.

Nemški kabinet je izdal svariilo proti splošni stavki. Vlada je obljubila, da postanejo vsi rudniki državna ljudska last. Obenem je pa izjavila, da se bo bojevala do zadnjega jarka proti terorizmu.

Delavci v spandauskem arzenalu so predložili sledeče zahteve:

1. Enaka mezda.
2. Konfiskacija vsega dinastičnega imetka in dohodka v interesu ljudstva.
3. Črtanje vladnega javnega dolga, vstevši vojno posojilo do gotove meje, ki jo določi centralni delavski svet.
4. Razlastitev vseh bank, rudnikov in trgovskih podjetij.
5. Konfiskacija vsega premoženja do gotove meje, ki jo določi centralni delavski svet.
6. Odprava vseh parlamentov in občinskih svetov, ki jih nadomestijo delavski sovjeti v njih funkcijah.
7. Ustanovitev revolucionarnega tribunala, da sodi glavne krivce, odgovorne za vojno, bivšega kaiserja, bivšega prestolonaslednika, generala Ludendorfa, maršala Hindenburga, admirala von Tirpitz in izdajalec revolucije, predsednika Eberta, ministra Filipa Scheidemana in ministra Gustava Noskeja.
8. Izvolitev svetov, da sodelujejo z vojaškimi in delavskimi svetovi pri uravnavanju delavskih razmer in upravi vseh podjetij, kontrola nad produkcijo v raznih podjetjih.
9. Izpustitev vseh političnih ujetnikov.

Berlinski štrajkarji se najbrž pridružijo tem zahtevam. Po mestu patrolirajo močni vojaški oddelki.

Uradniki v ministrstvu za zunanje zadeve priznajo, da je položaj zelo resen, toda upajo, da se vlada obdrži veselo.

Štrajk se je razširil v Weimar. Situacija je postala zelo resna in weimarski kabinet je poslal deputacijo v Berlin, da se pogaja z delavskim kongresom za ustanovitev sovjetizma in prepričanje splošne stavke.

Svobodna Bavarska proklamirana.

Berlin, 3. marca. — Kongres delavskih svetov v Monakovem je odglasoval proti bavarski sovjetski republiki z 234 proti 70 glasovom in je glasoval za "Svobodno bavarsko državo".

Preden je pričelo zborovanje, so vstopile v dvorano vojaške čete s samokresi v rokah, ki so viknile: "Roke kviško!"

Aretiranih je bilo več komunistov, med njimi Max Leven. Kasneje so jih izpustili. Sprejeta je bila sledeča resolucija:

"Zbor vojaških in delavskih svetov ustanovi provizoričen narodni svet "Svobodne bavarske države". Eksekutivnemu odboru so poverjena narodna opravila, ki obsoji iz trinstideset članov in jih odstavlja narodni svet. Odbor izvoli odbor sedmih članov, ki je njemu odgovoren za svoje delo."

Boljševiki so si priborili mandate.

Berlin, 3. marca. — Boljševiki so priborili dva mandata v eksekutivnem odboru večjega berlinskega sovjeta. To je prvo zastopstvo, ki so ga izvojevali in sedaj imajo toliko glasov kot neodvisni socialisti.

MIROVNE POGOJE DOBI NEMČIJA KONCEM TEGA MESCA.

Pariz, 3. marca. — Mirovna konferenca se je bavila s predlogom generala Focha za razborežvete Nemčije. V kratkem poda poročilo odsek za odškodnino, o kateri se še ne ve, kako bo visoka. V diplomatičnih krogih pričakujejo, da bodo mirovni pogoji poslani še koncem tega mesca Nemčiji.

Do sedaj še ni bil Nemčiji dostavljen ukaz, da se razboreži, ravnotako ji še ni bilo sporočeno, kako visoka je njena vojna odškodnina.

V tem tednu bodo v tem pogledu najbrž izvršeni definitivni zaključki.

London, 3. marca. — "Daily News" pravi, da je mirovni dogovor odvisen od tega, kako daleč prevzame Amerika odgovornost.

List dodaja, da je senat res nekoliko nasproten ligi narodov, toda predsednik Wilson se ozira, kaj poret ljudstvo.

Predsednika pričakujejo v Parizu okoli 14. marca in prišel bo pod vtisom, da ga ameriško ljudstvo podpira.

NEMŠKI KONZUL, ARETIRAN V PRAGI.

Berlin, 3. marca. — Češkoslovaška vlada v Pragi je aretirala Paul Schwarza, nemškega podkonzula. Obtožen je, da je poslal 20,000 letakov v nemške kraje na Češkem, v katerih priporoča, naj zahtevajo ločitev od češkoslovaške države.

PREDSEDNIK WILSON PRED GOVERNERJI IN ŽUPANI.

Washington, D. C. — "Končno smo se pričeli učiti vladna opravila, po katerih moramo sprejemati nasvete od preprostega človeka", je izjavil predsednik Wilson v svoji adresi na rekonstruktivni konferenci, ki so se je udeležili governerji in župani.

Predsednik Wilson je rekel, da je dolžnost vlade se učiti pri prostem ljudstvu, kaj želi in da v Parizu prevladuje mnenje, da veliki voditelji niso njegovi gospodarji, temveč so njegovi služabniki.

Če konferenca v Parizu zgreši pot in ne da ljudstvu, kaj želi, tedaj se bodo člani pokazali kot kandidati trajne nesreče, je izjavil predsednik Wilson. Povedal je, da je ljudski blagostan razumeti tako, da se razlije doli v maso, mož in žen in delajo na svetu. Srca teh mož, žen in otrok so razburjena, kakor niso bila še nikdar do sedaj.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (Januar 31-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

V KAKŠEN NAMEN JE ŠEL DENAR, NAMENJEN IZOBRAZBI.

"Ameriška unija proti militarizmu, h kateri pripadajo Oswald Garrison, urednik lista "Nation", Amos R. E. Pinchot, Herbert S. Bigelow, gđca. Zona Gale, Owen R. Lovejoy in drugi, je pisala Ben Johnsonu, predsedniku kongresnega komiteja, ki preiskuje delovanje "Narodne varnostne lige", da povabi k zaslišanju odbornike Carnegiejeve korporacije v New Yorku in jih zasliši, v kakšne propagandistične svrhe je korporacija izdala denar, če ga je sploh dala v take namene, kajti glas gre okoli, da je korporacija dala ligi \$100,000, da se uvede in utrdi v Ameriki splošno vojaško vežbanje.

Carnegiejeva korporacija v New Yorku razpolaga s \$25,000,000, ki jih je Carnegie daroval v 1911 v izobraževalne namene.

Pismo, ki ga je pisala "Ameriška unija proti militarizmu" kongresniku Johnsonu, pravi, "vaša preiskava je posvetila na dar \$100,000 od Carnegiejeve korporacije, dasi je Carnegie podpiral in zagovarjal mednarodni mir. Pismo končuje s priporočilom, da se zaslišijo odborniki Carnegiejeve korporacije z namenom, da se izve, če je bil denar darovan še v druge tajne namene.

O Carnegieju je znano, da se je trudil ohraniti mir. Zgradil je celo mirovno palačo v Haagu. Sredi vojne so listi poročali, da se mu je celo omračil um, ker je spoznal, da je bil njegov trud zastoj. Nihče ne more Carnegieju očitati, da se ni pošteno trudil za ohranitev miru, toda Carnegie se je zmotil v tem, v čemur so se zmotili tudi mnogi drugi ljudje, kajti če se hoče ohraniti mir, je treba odstraniti tudi vzroke za vojno. Sedanja mirovna konferenca se trudi ohraniti mir v bodočnosti z ustanovitvijo lige narodov in sklenitvijo pravičnega miru, da tako odpravi glavne vzroke za vojno.

Judežem! — Med slovenskim ljudstvom gre glas okoli, da je bilo izdanih \$7,000,000 za monarhistično propagando. Koliko dolarjev od te vsote se je prijelo vas, Judeži, ki ste včeraj pisali še za jugoslovansko republiko, drugi dan pa priporočali monarhijo? Slovensko ljudstvo čaka na vaš odgovor.

Vaši listi so bili jetični na naročnikih in na robu propada, a čez noč ste liste povečali.

Slovensko ljudstvo želi izvedeti, kje ste dobili denar, ker od ljudstva ga niste prejeli, ki vam ne zaupa počenega groša. S čigavim denarjem ste povečali liste? Koliko dolarjev ste prejeli, da ste listom spremenili barvo?

Judeži govorite! Slovensko ljudstvo pričakuje željno vašega odgovora!

Ljudstvo ne bo prejelo od vas odgovora, kajti tisočake, ki ste jih prejeli za izdajstvo, ste naložili na bankah, da živite plačilo za izdajniško delo skrivaj, kot roparska žival, ki se umakne s svojim plenom v skrivališče, ker ne prenese belega dneva.

Ali slovensko ljudstvo pozna te Judeže! Slovensko ljudstvo realizira, da ste najgrši izdajalci med vsemi izdajalci, kar jih pozna zgodovina.

Judež je izvršil sramoten čin, ko je izdal svojega učitelja za 33 srebrnjakov. Kesal se je tega čina in se obesil na vrbi, ki je razpočila, ker jo je gnusen značaj izbral, da si na nji konča življenje. Tako pripoveduje legenda.

Če bi slovenski Judeži, ki prodajajo slovensko ljudstvo monarhom, izbrali legendarno vrbo, da se obesijo na nji, bi se ne razpočila, ampak bi se prelomila na dvoje, da si ne morejo na nji končati življenja najgrši izdajalci med vsemi izdajalci, kar jih pozna zgodovina, da tako dožive dan sramote, ko bodo stali razgaljeni pred vsem slovenskim ljudstvom.

Podjetniki so že zdavnaj spoznali resnico, da se morajo organizirati. Kaj pa delavci?

Well, nekateri delavci se sp.

Kadar se bližajo volitve, govore v postavodajnih zbornicah o reformah v korist delavstvu, po končanih volitvah pa take govorance vtihnijo, kajti dosegli so svoj namen.

Vesti iz stare domovine.

IZ URADA TISKOVNEGA ODSEKA SRZ.

Umrli v starem kraju.

(Sl. Narod, od 5. do 28. decembra 1918.)

Umrli so v Ljubljani: Dr. Rudolf Palčić, poštni koncipist; mestni stavbeni nadoficijal, g. Ivan Zenzljič; Josip Kodran, poduradnik južne železnice; ga. Louisa Bučar, trgovčeva soproga; Nežka Zupan, učiteljica; profesor dr. Alojz pl. Valenta, primarij in vodja deželne bolnišnice v Ljubljani; ga. Marija Matkovič, rojena Krblikar; ga. Marija Bajc, trgovka in posestnica v Prekerovi ulici št. 42; gđc. Pavla Brenčič, gojenka mestne šole na Vrtači; gđc. Vida Podkrajškova; podporočnik srbske legije Vladimir Kohler je padel na bojišču, star 26 let; g. Jožef Jan; Rez. poročnik Stanko Štritar; gđc. Pavla Marinko, učiteljica na Viču; pešec 17. pešpolka Joško Božič; ga. Marija Mohorčič, rojena Kohler, soproga davčnega upravitelja v pokoju; g. Vladimir Tomšič, SHS poročnik v rezervi v 24. letu starosti, doma iz Birske Bistrice; zasebnica ga. Marija Toman, sestra g. Feliksa Tomana, kamnoseškega mojstra; Neža Pintar, soproga pisarniškega sluga v Spodnji Šiški; ga. Marija Ajstrij, tašča revidenta južne železnice Josipa Wallanda; Stana Breje, hčerka poverjenika za notranje zadeve dr. Breje; gđc. Nežka Zupanova, učiteljica in sestra monsignora Toma Zupana; g. Frane Umnik; g. Alojz Kalik, zasebnik; ga. Josipina Medič, roj. Koestner; dr. Eugen Lampe, bivši državni in deželni odbornik ter voditelj S. L. S.

Umrli so na Kranjskem: Na Jesenicah: Ga. Rozalija Šifrer, rojena Klinar, soproga učitelja Šifrerja; gđc. Mici Horak, hči g. Horaka kolodv. restavraterja; čar, lastnik opekarne in posest.

V Radomlji je umrl gostilničnik g. Ivan Šarec. Zapušča ženo in hčerko.

V Postojni je umrla gđc. Gizela Vodopivec.

V Metliki je umrla gđc. Marija Novak, rojena Pilar, soproga davčnega upravitelja.

Umrli je v Mokronogu ga. Marinka Čelik, soproga ekspedienta vlakov.

V Železnikih na Gorenjskem je umrl dr. Frane Košmelj, tamonji okrožni zdravnik.

V Borovnici je umrl posestnik in trgovec, g. Ivan Švigelj.

V Žužemberku je smrt pretrgala ml. sestram Vidi in Cvetki Hotko, hčerki starišev Alojz in Analijsi Hotko.

Na Štajerskem: V Konjicah je umrl: G. Pavel Ogorevec, trgovec in posestnik.

V Brezicah je umrla gđc. Aleksija Srebotova, hči dr. Srebre.

V Križah ob Savi je umrl g. Pavel Jelenc.

Pri sv. Ani v Slov. Goricah je umrl Anton Rajč, posestnik in gostilničar. — V St. Lovrenču na Dravskem polju so pokopali očeta Martina Osenjaka, sina in tri hčere v skupen grob. Podlegli so španski influenci. — V Slovenskem Gradcu je umrl zasebnik Miha Ferjan.

Pri sv. Antonu na Pohorju je umrla ga. Elizabeta Podlesnik.

Iz Gorice poročajo žalostno vest, da je umrla v San Giacomo del Schiavoni, Italija, ga. Terezija Kožman, trgovčeva soproga iz Gorice, dne 1. oktobra 1918.

V Zagrebu je umrl lesni trgovec g. Marcel Tišek, dne 6. dec. zapušča soprogo Angelo, rojena Heinricher in enega sina.

Nesreča v Celju. — Pisejo nam: Dne 23. dec. 1918 ob pol sedni uri zvečer je zahtevala kruta osoda na celjskem kolodvoru med drugimi sedmimi žrtvami tudi učitelj iz Rečice ob Savi, g. Karla Planerja. Namenjen je bil v Maribor k svoji materi, da v njeni družbi prebije božične praznike. Bil je ves čas vojak; ostal je ves čas zdrav in bil. In sedaj ga je doletela nesreča ter mu smrt pretrgala na tako grozen način življenje. Povožil ga je osebni vlak in bil je na mestu mrtve. Pogreb se je vršil dne 26. decembra 1918 ob tretji uri popoldne. — Blag mu spomin.

Uvedba postopanja, da se proglase mrtvi. — Vinko Krek učitelj in posestnik v Trbovljah pri Sodelniku Šušterčar je pri 16. letni dobi doživel smrtno nevarnost. 27. dec. 1918, avgusta 1919 ga je baže ranila sovražna granata.

Uvedba postopanja, da se proglase mrtvi. — Vinko Krek učitelj in posestnik v Trbovljah pri Sodelniku Šušterčar je pri 16. letni dobi doživel smrtno nevarnost. 27. dec. 1918, avgusta 1919 ga je baže ranila sovražna granata.

ta Težko ranjenega so prenesli za neki pod, kateri se je pa vnel od sovražnega obstreljevanja je pogorel do tal in s njim vred vsi ranjeni. Vred prošnje njegove sestre Amalije Rozmanove, roj. Krekove, soproge postajnega načelnika v Grosupljem se uvaža postopanje, da se pogrešene proglasi za mrtve. Ako kdo kaj ve o njem, se prosí da izporoči to deželnemu sodišču. — Leta 1834 v Hotovljah v Škofjeloškem okraju rojeni Gregor Mrak je pred več kakor 30 leti odšel iz svojega rojstnega kraja neznan kam in od tedaj ni bilo nobenega glasu več o njem. Po prošnji Marije Debeljakove, roj. Mrak, posestnice v Hotovljah št. 24, je uvedeno postopanje, da se pogrešene proglasi za mrtve. Kdor bi o Mraku kaj vedel, naj to naznani deželnemu sodišču v Ljubljani. — Leta 1872 rojeni Anton Oblak je pred kakimi 30 leti odšel iz svojega doma na Trati št. 23. v Škofjeloškem okraju v Ameriko ter že več kakor pred 25 leti ni bilo nobenega glasu o njem. V Ameriki ga je baže ubila skala v nekem kamolomu. Po prošnji Katarine Dolinarjeve na Trati št. 9, se je uvedlo postopanje v namen proglasitve Oblaka za mrtvega. Morebitni podatki o imenovanju naj se poroče deželnemu sodišču v Ljubljani. — Dinar Martin Vončina v Spodnji Idriji, rojen leta 1831 v Spodnji Kanomiji št. 42 je pred 25 let do 30 let odšel p svetu in od tedaj ni nobenega glasu več o njem. Vred prošnje Frančiške Gerdešičeve, roj. Vončina v Spodnji Idriji št. 51 se je uvedlo sedaj postopanje, da se proglasi imenovani za mrtvega. Vsakdo se pozivlja, da sporoči deželnemu sodišču, kar bi vedel o pogrešanem. — Anton Škorjanc posestnik v Bistrici št. 8, občina Zagorje, okraj Kozje, rojen dne 5. januarja 1884 in pristojni v Zagorje, je odšel po splošni mobilizaciji leta 1914 k vojakom ter bil dodeljen kot rezervni korporal pri 6. stotnji pehotnega pešpolka št. 87. Od dne 26. avgusta 1914, ko je bil še pri Križah pri Zlozovu v Galiciji se pa pogreša. Na prošnjo njegove žene Amalije uvaža celjsko okrožno sodišče sedaj postopanje, da se imenovani proglasi za mrtvega. Kdor bi o pogrešanem kaj vedel, se prosí, da sporoči to imenovane mu sodišču ali pa dr. Rihardu Zirnastu, odvjetniku v Kozjem na Štajerskem.

Slovenski interniranci apelirali na Wilsona. — Iz Kormina došli potniki, ki so bili internirani tam, kaj, pripovedujejo: Stlačili so nas v tesna stanovanja brez oken, pod glavo smo imeli le nekaj gnile slame, za odejo nam je pa služil naš vojaški plašč. Vode nismo imeli niti toliko, da bi se mogli umiti. Po preteku desetih dni so nas iz pustili, obdržali so pa voditelje slovenske inteligence na Gorškem, 27 po številu, med temi tudi dr. Podgornika, dr. Svatka, Da nira Fajgelja, sodnika Turška podpolkovnika Roisa in drugi. Godi se jim skrajno slabo in bati se je, da zbolijo vladne oskrbe. 70 drugih Slovencev, med temi učitelja Keršiča in ravnatelja ljubljanske kreditne banke Kačiča, so Italijani uvrstili v delavski oddelk. Z vsemi ravno tako kakor z italijanskimi vojniki, izpostavljeni so grdemu ravnanju in posovanju častnikov. Internirani Slovenci so odposlali predsedniku Wilsonu pozdrav in ga prosijo naj se zavzame pri italijanski vladi za internirane Slovence. — (Naprej 28. dec.)

Pisma v Ameriko. — Iz Basla brzojavljajo, da je cenzura za pisma v Švico odpravljena in naši rojaki v Jugoslaviji zdaj lahko pišejo v rekomandiranih ali ekspresnih pismih na našega rojaka Albina Kunea, Basel, Zentralbahnstrasse 21, Schweiz. Vsakega pisma je priložiti poštino in stroške v znesku treh kron v bankovcih in natančni naslov v Ameriki. Pisma pridejo gotovo in hitro naslovniku. Na drugi način še ni mogoče odposlati pisma v Ameriko. — (Naprej 28. dec.)

Slovenske bolnike so spodili iz Celovca. — Nemeši so 5. in 6. dec. spodili vse slovenske bolnike iz deželne bolnišnice v Celovcu, katera je bila sezidana tudi s pomočjo slovenskega ljudstva. Bili so pretresljivi prizori, kajti mnogi bolniki so bili težko operirani in bi ne smeli vstati, a vseeno so morali zapustiti bolnišnico. — (Slov. Narod 28. dec.)

Slovenske bolnike so spodili iz Celovca. — Nemeši so 5. in 6. dec. spodili vse slovenske bolnike iz deželne bolnišnice v Celovcu, katera je bila sezidana tudi s pomočjo slovenskega ljudstva. Bili so pretresljivi prizori, kajti mnogi bolniki so bili težko operirani in bi ne smeli vstati, a vseeno so morali zapustiti bolnišnico. — (Slov. Narod 28. dec.)

Inozemstvo.

Nekoliko luči na razmere na Poljskem.

Trst, 19. feb. — L. Magrini, urednik milanskega "Il Secolo", ki se je pravkar vrnil iz Varšave, je dal tukajšnjemu ameriškem poročevalcu sledeče informacije o resničnih razmerah na Poljskem: Nemška revolucija je osvobodila generala Pilsudskega, ustanovitelja poljske socialistične stranke in pa legijo avstrijskih Poljakov, ki so se bili uprli Nemcem kmalu po brest-litovskem miru in katere so Nemci potem internirali v Magdeburgu. Pilsudski je brenil germanofilski svet regentov v Varšavi in organiziral vlado iz revolucionarnih socialistov in predsednik te vlade je bil Daszinski, voditelj poljskih socialistov v Galiciji in mnogoletni poslanec v dunajskem parlamentu. Opozicija poljskih nazadnjakov je pa bila takoj od začetka tako velika, da je Daszinski kmalu odstopil in zamenil ga je Rakuski, tudi socialist. Pilsudskijeva vlada se je izrekla proti boljševizmu in razglasila enake pravice za vse državljane, svobodo vesti, tiska in govora in ustanovila je osemurni delavnik.

Poljsko plemstvo, duhovništvo in ostala buržoazija je pa neprenehoma ruvala proti socialistični vladi. Nagovarjali so ljudstvo, da ne sme plačevati davkov in obdolžili so vlado, da je boljševiška. Ministru notranjih zadev Morawekemu so očitali, da je izdajalec, ker je odstranil krono z belega orla na poljskem grbu. Knez Sapieje je nato skoval zaroto proti socialističnim ministrom in Morawekski je bil napaden v njegovem stanovanju in odveden v zapor. Pilsudski je s krepkim nastopom osvobodil ministra, toda opozicija je bila prevelika in ker v tistem času je prišel pianist Paderewski iz Amerike, je bil sklenjen kompromis in Paderewski je prevzel predsedništvo vlade.

Prvo delo Paderewskega je bilo, da je ukazal poloviti kakih 1000 socialistov in jih zapreti v trdnjavi Novogeorgovsk ter zatrl je socialistične liste. Nato so prišle volitve. Uveden je bil tak volilni sistem, da niso volilci glasovali za kandidate, temveč le za stranke in na glasovnici ni bilo drugega kakor številka stranke, za katero je hotel državljani oddati svoj glas. Priglasilo se je 25 strank in med temi je bilo osem židovskih. Največji volilni boj je bil med glasovnic 2. ki je predstavljala socialistično stranko in št. 10, ki je predstavljala kombinacijo klerikalcev, protisocialistov, protisocialistov in plemstva sploh pod vodstvom Paderewskega. Katoliška cerkev pod vodstvom papeževnega nuncija Rattija je delala veliko agitacijo za to kombinacijo. Klerikalno-buržoazna kombinacija se je poslužila najbolj umazane reklame. Tako na primer so slikali Perla, socialističnega lista "Robotnik" kot kačo z glavo žida, ki se ovija okrog telesa poljskega delavca.

Na volilni dan so pa klerikali izdali na tisoče letakov, s katerimi so razširili med delavce in kmete veliko laž, da je ameriški predsednik Wilson brzojavil, da morajo vsi Poljaki glasovati za št. 10; druga tiskana laž je bila, da za vezniki ne bodo poslali živil, ako ne bodo izvoljeni klerikali. Posledica te reklame je bila, da je glasovnica št. 10 dobila 160,000 glasov, socialisti 42,000, židje pa 72,000. Na Poznanjskem ni bilo volitev in ravno tako ne v Litvi in Ruteniji. Poljska vlada bo sama odločila, kdo naj zastopa te kraje v skupščini in razume se, da pridejo delegatje iz najbolj nazadnjaških elementov. Poljski klerikalec goji velike simpatije za monarhijo in delegat Zmorski je dejal, da bo republika eksistirala le par let, kar bodo izvolili kralja.

Poljski socialistični konferenci v Bernu. — Poljski socialisti so se 19. dec. zbrali v Bernu, da bi razpravljali o razmerah v Rusiji, dovoli, da pošlje sovjetska Rusija svoje komisije preiskovati razmere v njihove države.

Poljski socialistični konferenci v Bernu. — Poljski socialisti so se 19. dec. zbrali v Bernu, da bi razpravljali o razmerah v Rusiji, dovoli, da pošlje sovjetska Rusija svoje komisije preiskovati razmere v njihove države.

strani. V debatah so nehoti priznali, da so se slabo obnašali tekom vojne in kongres jim je dal moralni ukor. Bili so osebno izolirani v Bernu, to je nihče ni hotel občeati z njimi, medtem ko so povsod prijazno sprejeti.

Kongres je soglasno odobril Wilsonov mirovni program, zlasti kar se tiče zveze narodov in izvoljena je bila posebna delegacija, ki ima konferenci z Wilsonom in Clemenceaum v Parizu.

Mednarodni socialistični kongres se je vršil v drugem nadstropju ravno tistega poslopja, kjer se je vršil istočasno kongres strokovnih organizacij; oba kongresa sta bila v tesnih stikih. Kongresni strokovni kongres sprejel program za mednarodno delavsko zakonodajstvo, je bil ravno t program sprejet tudi na socialističnem kongresu in predložen na mirovni konferenci v Parizu.

Socialistični kongres je sprejel resolucijo švedskega delegata Hjalmarja Brantinga, ki deloma obsoja boljševizem. Resolucija naglašja, da pravi razvoj socializma mora hoditi po konstruktivnih in demokratičnih poteh, ne pa po destruktivnih in diktatorijah. Socializem ostane revolucionaren in njegov cilj je spremenitev sedanjega socialnega reda, toda sprememba se ima izvršiti na redni, demokratični način.

Izvoljen je bil mednarodni izvrševalni odbor, ki sestoji iz dveh delegatov socialističnih strank v večjih državah in enega delegata iz manjših držav. Odbor ima vdoče svoj sedež v Amsterdamu na Nizozemskem in glavna njegova naloga je, da izvrši vse priprave za prihodnji mednarodni socialistični kongres, na katerem bodo zastopane tudi Švica, Belgija, Amerika in Italija. Odsotnost delegatov iz teh držav na bernskem kongresu je obžalovanja vredna, ali kljub temu je bila Internacionala reorganizirana.

Ruska armada v Franciji—deportirana v Afriko.

Pariz. — Zunanemu svetu je malo znana usoda ruskih čet, ki so prišle v Francijo proti koncu leta 1916 pomagat zaveznikom na zapadni fronti. Bilo je okrog 50,000 mož, toda bojevanje in boleznili so znižale to število na blizu 40,000. Rusi so se bojevali v Šampanji in francoski vojni stan jih je večkrat pohvalno omenil. Ko je pa prišla revolucija v Rusiji, se je tudi med temi vojniki zbudil revolucionarni duh, dasiravno so bili daleč proč od prerajene domovine. Niso se hoteli bojevati več in zahtevali so, da jih Francija pošlje domov, da tudi oni dobe svoj delež zemlje in svobode. Francosko poveljništvo jih je umaknilo z bojišča in mnogo-az je bilo ustreljenih zaradi upora. Pozneje, ko so zavezniki pričeli pošiljati ekspedicijsko armado v Rusijo, so Francozi hoteli, da gre do tudi te čete v Rusijo bojevati se proti boljševikom. Rusi so se pa temu uprli in izjavili, da ne bodo nikdar morili svojih rojakov za interese, ki jih imajo francoski investitorji v Rusiji. — Tedaj je francoska vlada ukazala prepeljati vseh 40,000 Rusov izveniši večine častnikov in peščee prostakov, ki so prostovoljno stopili v francosko armado — v Afriko in jih tam interoirala. Zdaj se je izvedelo po ovinkih, da ubogi Rusi strašno trpe v Afriki vdel vroče klime in tisoče jih je že umrlo. Poslali so že več prošnji na Clemenceaua, da jih naj Francija pošlje domov, toda prošnje so bile do danes zastoj.

Rusija sprejme preiskovalno komisijo.

London. — Uradni časnikarski biro v Moskvi poroča, da je sovjetska vlada obvestila izvrševalni odbor socialno demokratične stranke v Nemški Avstriji, da drage volje sprejme socialistično komisijo, ki ima po sklepu mednarodnega kongresa v Bernu preiskovati razmere v Rusiji, čeprav sovjetska vlada ne pripozna bernskega kongresa. Komisija bo imela v Rusiji popolno svobodo, da izve vse, kar hoče vedeti; boljševiki nimajo ničesar skrivati. Sovjetska vlada bi pa rada vedela, dali bi vlade demokratični držav, katerih državljani bodo preiskovali razmere v Rusiji, dovolile, da pošlje sovjetska Rusija svoje komisije preiskovati razmere v njihove države.

"PROSVETA" ZDAJ PRINAŠA vesti o dogodkih v stari domovini. Obnovite naročnino pravilno, da se vam ne ustavi list.

